

**وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی**  
**معاونت آموزشی**  
**مرکز ملی آموزش مهارتی و حرفه ای علوم پزشکی**

**استاندارهای**  
**دوره آموزش مهارتی و حرفه ای**  
-----

1-1 نام دوره :

مداخلات درمانی دستی در طب ایرانی

فارسی :

Manually interventions in Persian Medicine

انگلیسی :

1-2 تعریف دوره :

این دوره برای پزشکان عمومی یا متخصصین بالینی، با هدف ارتقای علمی و کسب مهارت های عملی برای تعدادی از مداخلات درمانی دستی در طب ایرانی شامل: بادکش و حجامت و دلک و غمز، و با تأکید بر اندیکاسیون و کنترااندیکاسیون ها و تجویز بر اساس مزاج طراحی شده است. در پایان دوره، پزشکان می توانند از دلک و غمز، بادکش و حجامت بنا بر اصول درمانی طب ایرانی در کنار سایر آموزه های طب ایرانی برای کمک به بیماران بهره بگیرند. ضمناً مداخلاتی همچون: فصد، حقنه و زالواندازی نیز ذیل مداخلات درمانی دستی در طب ایرانی هستند اما هدف این دوره نمی باشند.

1-3 حداکثر ظرفیت پذیرش دوره : 30

**استاندارد دوم: پیش نیاز ها و ویژگی های مهارت آموزان**

2-1 مدرک تحصیلی : پزشکی عمومی

2-2 دوره ها و گواهینامه های معتبر : -

2-3 سایر شرایط : پروانه مطب معتبر

2-4 شیوه پذیرش مهارت آموزان : آزمون ورودی|مصاحبه|

2-4-1 شیوه پذیرش مهارت آموزان را توضیح دهید :

مصاحبه توسط مسئول علمی دوره، از کلیه داوطلبان و به منظور بررسی آخرین مدرک تحصیلی، میزان علاقه مندی و بررسی ویژگی های جسمانی و ظاهری افراد همراه بررسی مستندات و سوابق، انجام شده و داوطلبانی که از نظر مسئول علمی دوره واجد شرایط شرکت در دوره شناخته میشوند، جهت شرکت در آزمون ورودی معرفی می گردند. آزمون ورودی شامل 100 سوال تستی و 10 سوال تشریحی از کتاب ذخیره خوارزمشاهی و کتاب آموزش پزشکان عمومی توسط مسیول علمی دوره طرح خواهد شد. افرادی که حداقل 70% نمره کل آزمون را کسب کنند، می توانند وارد دوره شوند.

سایر روش ها :

**استاندارد سوم: شرایط اختصاصی اجرای دوره**

1-3 استانداردهای منابع انسانی تخصصی :

ردیف	نیروی تخصصی	رشته تحصیلی	مقطع	ویژگی های مورد انتظار	تعداد
1	مسئول علمی دوره	طب سنتی ایرانی	دکتری تخصصی (Ph.D)	استادیار/ با 3 سال سابقه آموزش و 2 سال سابقه کار در حیطه طب ایرانی	1
2	مربی	طب سنتی ایرانی	دکتری تخصصی (Ph.D)	استادیار/ با 3 سال سابقه آموزش و 2 سال سابقه کار در حیطه طب ایرانی	1
3	مربی	طب سنتی ایرانی	دکتری تخصصی (Ph.D)	حداقل 5 سال سابقه کار در مراکز معتبر/ گذراندن دوره مربیگری و یا ارائه مدرک مبنی بر سابقه آموزشی مورد تأیید مرکز ملی/ 1 مربی به ازای هر 5 مهارت آموز	1
4	مربی	پزشکی ورزشی	دکتری تخصصی (Ph.D)	دارای حداقل 5 سال سابقه آموزش در مراکز معتبر/ گذراندن دوره مربیگری و یا ارائه مدرک مبنی بر سابقه آموزشی مورد تأیید مرکز ملی	0

منابع انسانی تخصصی دوره با رعایت ضوابط و آیین نامه های اداری و استخدامی هیات علمی و غیر هیات علمی و متعهدین خدمت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

2-3 استانداردهای فضای فیزیکی :

ردیف	عنوان مکان	کاربری در ساختار کلی دوره	مشخصات	تعداد
1	کلاس		دارای استانداردهای لازم	1
2	سایر	سلامتکده یا درمانگاه	دارای استانداردهای لازم	1

فضای فیزیکی اجرای دوره با رعایت ضوابط و استانداردهای فضاهای بهداشتی درمانی و آموزشی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و مرکز ملی و دارای مجوزهای مربوط

3-3 استانداردهای تجهیزات ویژه :

ردیف	نام دستگاه/وسیله	مشخصات	تعداد
1	پمپ تخلیه (یخچالی یا غیره)	یک عدد به ازای هر 5 نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم برای مکش لیوان حجامت	1

دارای مجوز تولید/واردات از اداره کل تجهیزات پزشکی وزارت و سایر سازمانهای مربوط

4-3 استانداردهای ابزارهای ویژه :

ردیف	نام دستگاه/وسیله	مشخصات	تعداد
1	دستگاه مکنده دستی	1 عدد به ازای هر 5 مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	1
2	چراغ الکلی	1 عدد به ازای هر 5 مهارت آموز	1
3	تخت بادکش و حجامت	یک عدد به ازای هر 2 نفر مهارت آموز	1

4-3 استانداردهای ابزارهای ویژه :

ردیف	نام دستگاه/وسيله	مشخصات	تعداد
4	پتوی برقی	1 عدد به ازای هر 5 مهارت آموز	1
5	دسته ماساژور چوبی یا پلاستیکی انواع مختلف	1 عدد به ازای هر 5 مهارت آموز	1
6	تخت ماساژ (برای انواع ماساژ)	یک عدد به ازای هر 2 نفر مهارت آموز	1

دارای مجوز تولید/واردات از اداره کل تجهیزات پزشکی وزارت و سایر سازمانهای مربوط

5-3 استانداردهای مواد مصرفی ویژه :

ردیف	عنوان	مشخصات	تعداد
1	گاز استریل	2 عدد به ازای هر یک نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	2
2	چسب ضد حساسیت	1 عدد به ازای هر 5 نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	1
3	بتادین	1 عدد به ازای هر 5 نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	1
4	رسیور	1 عدد به ازای هر یک نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	1
5	تیغ بیستوری	2 عدد به ازای هر یک نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	2
6	روغن های ماساژ (برای انواع ماساژ)	1 نمونه از هر کدام به ازای هر 5 نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	1
7	ملافه یکبار مصرف	1 رول برای کل دوره	1
8	لیوان حجامت در سایزهای مختلف	2 عدد به ازای هر 1 نفر مهارت آموز/ دارای استانداردهای لازم	2

6-3 استانداردهای تعداد نمونه و بیمار :

ردیف	عنوان نمونه / بیماری	ویژگی	تعداد
1	بیمار جهت انجام بادکش سرد	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6
2	بیمار جهت انجام بادکش گرم	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6
3	بیمار جهت انجام بادکش تر	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6
4	بیمار جهت انجام حجامت عام	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6
5	بیمار جهت انجام دلک استعداد	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6
6	بیمار جهت انجام دلک استرداد	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6
7	بیمار جهت انجام غمز کف پا	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6
8	بیمار جهت انجام غمز موضعی	6 نفر به ازای هر مهارت آموز/ دارای اندیکاسیون با تایید پزشک	6

## استاندارد چهارم: طرح دوره (esign)

### 1-4 اهداف یادگیری :

4-1-1 هدف کلی : آشنایی و توانمند سازی پزشکان عمومی در انجام مداخلات درمانی دستی طب ایرانی

### 4-1-2 اهداف ویژه در سه حیطه:

- شناختی:**
- مداخلات درمانی دستی آرام بخش را به درستی و با رعایت شرایط ایمنی انجام می دهد.
  - انواع بادکش و حجامت را به درستی و با رعایت شرایط ایمنی انجام می دهد.
  - مهارت غمز و دلک را به درستی و با رعایت شرایط ایمنی انجام می دهد.

- نگرشی:**
- مهارت آموز می بایست:
- به اهمیت و اثربخشی مداخلات درمانی دستی را در پیشگیری یا درمان بیماری ها باور داشته باشد.
  - به خطرات و عوارض احتمالی مداخلات درمانی دستی نابجا اعتقاد داشته باشد.
  - آمادگی های لازم جهت انجام مداخلات درمانی دستی را در مراجعه کننده ایجاد کند.

- رفتاری:**
- مداخلات درمانی دستی آرام بخش را به درستی و با رعایت شرایط ایمنی انجام می دهد.
  - انواع بادکش و حجامت را به درستی و با رعایت شرایط ایمنی انجام می دهد.
  - مهارت غمز و دلک را به درستی و با رعایت شرایط ایمنی انجام می دهد.

### 2-4 جدول بخش های اصلی دوره :

ردیف	بخش اصلی	محتوا-اقدامات	منابع انسانی	فضای فیزیکی	تجهیزات	ابزار	مواد مصرفی	آموزش / زمان به دقیقه	
								زمان	روش آموزش
1	تاریخچه	تاریخچه بادکش، تاریخچه حجامت، تاثیر حجامت بر بیماری های مختلف از منظر مطالعات، اثرات بادکش بر لایه های پوستی، عضلات و ماهیچه ها و بافتهای بدن، تاثیر بادکش بر جریان خون و سیستم دفاعی بدن، شرایط استاندارد جهت بادکش و حجامت	طب سنتی ایرانی،	کلاس،				120	نظری
2	روش اجرای حجامت و بادکش	مکان های مجاز، وسایل مورد نیاز، شرایط بیمار،	طب سنتی ایرانی،	کلاس،				120	نظری
3	آشنایی با اندیکاسیون ها و کنتررا اندیکاسیون ها حجامت و بادکش	در چه مواقعی می توان از بادکش و حجامت استفاده کرد؟ موارد منع مطلق و منع نسبی حجامت و بادکش،	طب سنتی ایرانی،	کلاس،				120	نظری

ردیف	بخش اصلی	محتوا-اقدامات	منابع انسانی	فضای فیزیکی	تجهیزات	ابزار	مواد مصرفی	آموزش / زمان به دقیقه	
								زمان	روش آموزش
4	آشنایی با انواع بادکش و حجامت های مورد استفاده در بیماری ها	بادکش و حجامت در بیماری های سر، بادکش و حجامت در بیماری های گوارشی، بادکش و حجامت در بیماری های اعصاب و روان، بادکش و حجامت در بیماری های اسکلتی و عضلانی، بادکش و حجامت در بیماری های دستگاه تناسلی و باروری، بادکش و حجامت در مشکلات سیستم ایمنی، بادکش و حجامت در عوارض بیماری ها	طب سنتی ایرانی،	سایر سلامتکده یا درمانگاه،		تخت بادکش و حجامت ،		نظری	240
5	کنترل عوارض بادکش و حجامت	انواع عوارض احتمالی در اثر بادکش و حجامت، علت بوجود آمدن این عوارض، راه های برطرف کردن این عوارض	طب سنتی ایرانی،	درمانگاه،		تخت بادکش و حجامت ،		نظری	120
6	کلیات مبانی دلک و غمز در طب ایرانی	تاریخچه ماساژ در دنیا، تاریخچه دلک و غمز در طب ایرانی، شرایط استاندارد جهت دلک و غمز، اثرات دلک و غمز بر سیستم های مختلف	طب سنتی ایرانی،	کلاس،				نظری	240
7	آشنایی با اندیکاسیون و کنتراندیکاسیون دلک و غمز در طب ایرانی	در چه مواردی می توان از دلک و غمز استفاده کرد؟ موارد منع مطلق و منع نسبی دلک و غمز چیست؟	طب سنتی ایرانی،	کلاس،				نظری	120
8	کاربرد روغن های رایج در دلک و غمز	آشنایی با عملکرد روغن روی پوست و اندام های داخلی، آشنایی با روغن های گرم و سرد، آشنایی با روغن های محلل، آشنایی با روغن های ملین، آشنایی با روغن های رادع، کاربرد انواع روغن ها در دلک و غمز	طب سنتی ایرانی،	کلاس،				نظری	120

ردیف	بخش اصلی	محتوا-اقدامات	منابع انسانی	فضای فیزیکی	تجهیزات	ابزار	مواد مصرفی	آموزش / زمان به دقیقه	
								زمان	روش آموزش
9	کارورزی	انجام: حجامت و بادکش روی سر، حجامت و بادکش در اندام ها، حجامت و بادکش پشت، حجامت و بادکش جهت اندام های خاص، تکنیک های دلک و غمز سطحی، تکنیک تکنیک های دلک و غمز عمقی، تکنیک های دلک و غمز آرامش بخش موضعی، تکنیک های دلک و غمز آرامش بخش عمومی	طب سنتی ایرانی، پزشکی ورزشی،	سایر سلامتکده یا درمانگاه،		تخت بادکش و حجامت، تاساژ (برای انواع ماساژ)،		عملی	2400
								نظری	جمع
								عملی	2400
								نظری	1200

3-4 روش ارزیابی پایان دوره مهارت آموزان : آزمون کتبی|Dops|Logbook|Observation|سایر موارد|

1-3-4 شیوه ارزیابی مهارت آموزان دوره را توضیح دهید :

Logbook. همچنین با بوت انرژی است و مهارت امور باید نسبت به همین Logbook خود انجام نماید. با بوت ها می

بخش های:

بخش دوم، فصل دوم، استفراغ و احتباس

4-4 منابع آموزشی :

5-4 فهرست مهارت های تکنیکی (پروسیجرال) و غیر تکنیکی مهارت آموزان:

عنوان مهارت	دفعات مشاهده	دفعات کمک در انجام	دفعات انجام مستقل	کل دفعات
بادکش سرد	2	1	3	6
بادکش گرم	2	1	3	6
بادکش تر	2	1	3	6
حجامت عام	2	1	3	6
دلک استرداد	2	1	3	6
دلک استعداد	2	1	3	6
غمز کف پا	2	1	3	6

عنوان مهارت	دفعات مشاهده	دفعات کمک در انجام	دفعات انجام مستقل	کل دفعات
غمز موضعی	2	1	3	6

### استاندارد پنجم : طول مدت دوره

1-5 مدت برگزاری دوره :

ساعت : 60

روز : از 8 تا : 18

ماه : از 1 تا : 2

### استاندارد ششم: شهریه دوره

1-6 شهریه دوره : 40000000 ریال

2-6 معادل ریالی 800 یورو برای مهارت آموزان خارجی

### استاندارد هفتم :

1-7 گواهینامه پایان دوره :

مهارت آموز قادر خواهد بود:

- بادکش سرد، گرم و تر را انجام دهد.
- حجامت عام را انجام دهد.
- دلک استعداد و استرداد را انجام دهد.
- غمز کف پا و موضعی را انجام دهد.

2-7 اعتبار گواهینامه 4 سال